

De draad weer opgepakt

Eric van Meijgaard, secretaris

Toen ik eind 2019 als secretaris toetrad tot het bestuur van het Zeister Historisch Genootschap (ZHG) mocht ik me direct storten op het schrijven van het Jaarverslag over 2019. Een uitdagende klus vanwege mijn nog relatieve onbekendheid met de organisatie, maar ook een mooie gelegenheid om het ZHG en al haar activiteiten beter te leren kennen. Het jaarverslag werd begin 2020 gepubliceerd in ons blad *Seijst*, onder de titel 'Met vertrouwen het nieuwe

decennium in'. Niemand kon op dat moment bevroeden dat er door de coronapandemie in 2020 en 2021 twee lastige jaren zouden volgen. Veel van onze vaste activiteiten konden in deze periode geen doorgang vinden. Een positieve uitzondering vormde ons blad *Seijst* dat gewoon 4x per jaar is verschenen zoals u van ons gewend bent. Zo konden wij toch in contact blijven met onze donateurs.

Inmiddels ligt ook 2022 achter ons. Vanaf eind maart hebben we qua activiteiten de draad weer opgepakt. Het gemis van persoonlijk contact met onze donateurs en belangstellenden tijdens de coronaperiode heeft bijgedragen aan een daling van het aantal donateurs, van 758 begin 2020 naar 730 eind 2021. Gelukkig zien we dat de daling van het aantal donateurs zich in 2022 niet verder heeft doorgezet. Het blijft voor ons een uitdaging om ook de komende jaren nieuwe

Theepot Slot Zeist
FOTO LAURA FOKKEMA

donateurs te vinden en bestaande donateurs te behouden. Onze huidige activiteiten en het blad *Seijst* worden gewaardeerd, maar om een breder publiek te bereiken is er meer nodig. Wij blijven streven naar een goede samenwerking met de erfgoedpartners binnen het Geheugen van Zeist, het online zichtbaar maken van onze collecties via de beeldbank van het Geheugen van Zeist en daarnaast wordt er hard gewerkt aan een upgrade van onze eigen website.

In dit jaarverslag vindt u een overzicht van onze activiteiten van het afgelopen jaar. Namens het bestuur van het ZHG dank ik alle medewerkers en vrijwilligers die zich in de afgelopen periode met veel enthousiasme zijn blijven inzetten voor het ZHG. En ik dank onze donateurs voor de steun en waardering die wij ook in 2022 mochten ontvangen. In 2023 hopen wij u weer een mooi programma te kunnen bieden!

COLLECTIEBEHEER

Afgelopen jaren is weer gebleken hoe rijk en multi-inzetbaar de collectie van het ZHG is. We kunnen er alle kanten mee op. In 2020 lieten we zien hoe gevarieerd onze beeldcollectie is. De thema's in het plaatjesboek *Historisch Zeist* van de Jumbo - dat werd uitgebracht in 2021 - hebben we voor een groot deel uit de eigen verzameling kunnen illustreren. Voor de tentoonstelling *Het Verhaal van Slot Zeist* - sinds april 2022 te

zien in Slot Zeist - is ook geput uit de collectie van het ZHG.

Het jaar 2022 stond wat betreft de collectie in het teken van de tentoonstelling *Schatten van het Zeister Historisch Genootschap*. Ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van het ZHG hebben we 70 objecten uit onze collectie in de schijnwerpers gezet en zijn 13 bijzondere voorwerpen beschreven in de special *Seijst* 2022-III.

Via schenkingen hebben we onze collectie verder kunnen uitbreiden. Heel bijzonder is de schenking door de kleindochters van An en Jo Levi van een aantal poppen uit de ANJO-poppenfabriek. Eén pop is zo uniek dat we deze direct hebben opgenomen in de *Schatten*-tentoonstelling. Het gaat om een pop uit 1939, die geïnspireerd is op de toen éénjarige prinses Beatrix. Vanwege de oorlog is deze pop nooit in productie genomen.

Op de tentoonstelling was ook een theepot te zien van het servies dat Figi in Slot Zeist heeft gebruikt. Dankzij een schenking van de Stichting Ruijs Archief bezit het ZHG nu meerdere onderdelen van dit fraaie servies, dat in 2009 door Villeroy & Boch is geproduceerd in opdracht van Hotel-Theater Figi.

BLAD SEIJST

Ook in 2022 lukte het om vier nummers van ons blad *Seijst* uit te brengen. De inhoud van de

reguliere nummers van maart, juni en december was weer gevarieerd, met onder andere een leuke inkijk in het familieleven van de bewoners van buitenplaats 'Veelzicht' en een overzicht van leven en werken van de Zeister componist Willem Pijper. Bijzonder was ook het verhaal in brieven over het leven van repatrianten uit het voormalige Nederlands-Indië in een Zeister contractpension. Een uniek stukje geschiedenis werd beschreven in het artikel over de in 1940 in Zeist geproduceerde eerste elektrische auto van Nederland. De special in september was gewijd aan de 'Schatten van het ZHG', naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling in het HIP, die geïllustreerd werd met een fraaie catalogus.

Om onze lezers elke keer weer te kunnen verrassen met een gevuld, gevarieerd nummer van *Seijst* doen we een beroep op u om ons te voorzien van nieuwe (ideeën voor) artikelen over de geschiedenis van mensen, gebouwen, organisaties, etc. van en in Zeist (info@zhg.nl). Bedenk daarbij dat die Zeister geschiedenis al in het jaar 838 begon en doorloopt tot aan vandaag!

Goed nieuws tot slot is dat we in 2022 twee nieuwe redactieleden hebben mogen verwelkomen: de dames Henny Verheijden en Marja Vermeulen. Dit zorgt voor continuïteit in de uitgave van *Seijst*.

NIEUWE PUBLICATIES

-In de serie boeken over Zeister verzetsstrijders heeft Dick van de Kamp een nieuwe titel gepubliceerd: *'Vriheynt en is om gheen ghelt te coop'*. Het beschrijft het korte leven van verzetsman Leendert Edelman (1906-1945).

-In april verscheen *'De Blikkenburgerlaan'*, een boek met foto's knipsels, plattegronden, prentbriefkaarten, voorwerpen etc., grotendeels uit de collectie van het ZHG. Het werd geschreven door JanHein Heimel. De Blikkenburgerlaan is een van de oudste wegen van Zeist, in een akte uit 1406 is al sprake van 'de Blickenborgher steghe'.

-*'De familie van de Poll, de Zeister tak, een geïllustreerde beschrijving'* door JanHein Heimel. Het boek was al gereed in 2020 maar vanwege corona werd de presentatie uitgesteld tot eind mei 2022.

-Aleid van de Bunt heeft in 1963 een lezing gehouden over het rampjaar in Zeist onder de titel *'Ongewenst Koninklijk bezoek aan Zeist'*. Bij het Historisch Café in juli is een nieuwe, geïllustreerde versie van deze lezing uitgegeven.

-En tot slot: ter gelegenheid van de tentoonstelling *'Schatten van het Zeister Historisch Genootschap'* is een (gelijknamige) catalogus verschenen met afbeeldingen en korte beschrijvingen van

alle 70 tentoongestelde items. De tentoonstelling is inmiddels beëindigd maar de catalogus - een prachtig collectors' item - is nog steeds verkrijgbaar bij het ZHG.

ZHG TAFEL

Per 1 februari hebben we onze wekelijkse open tafel op dinsdagochtend hervat. Niet alleen konden mensen weer met hun vragen bij ons terecht en werden er documenten en voorwerpen ter schenking aangeboden, maar ook hebben we nog veel verzamelaars in de gelegenheid gesteld om hun album *Historisch Zeist* compleet te maken.

Via e-mail (info@zhg.nl) of aan tafel kwamen in 2022 zo'n 36 vragen binnen. Het gezelschap aan tafel bestond doorgaans uit Charles Carrière, Leo Baauw en Willem de Bruin, vaak versterkt door andere kenners van recente Zeister geschiedenis vol verhalen, zoals Evert van Tellingen en Adri Havinga. Op de achtergrond konden we altijd een beroep doen op JanHein Heimel en -zeker niet de minste- Trudy Servaas van het Gemeentearchief.

Bijna alle vragen hadden betrekking op de 20^e eeuw, slechts bij uitzondering gingen we verder terug in de tijd. Veel vragen gingen over het wel en wee van bedrijven die ooit in Zeist gevestigd waren. Ook werd informatie gezocht over voorouders en familieleden die ooit in Zeist verbleven. We kregen ook flink wat

verzoeken om afbeeldingen van verdwenen panden en informatie over de locatie en achtergrond van panden op toegezonden foto's.

We ontvingen van een docente basisonderwijs een verzoek om haar te informeren over sporen van geschiedenis in de buurt van de school en een buurtvereniging verzocht om geschiedenisvragen voor hun buurtfeest.

Lang niet alle vragen konden we helemaal naar tevredenheid beantwoorden maar vrijwel altijd konden we een tipje van de sluier oplichten of kansrijk doorverwijzen. Daarbij zijn de gezamenlijke bibliotheek van het ZHG en het Gemeentearchief, de adresboeken van de gemeente, het bevolkingsregister, onze eigen knipsel- en fotoverzamelingen en de Beeldbank van het Geheugen van Zeist weer onmisbare bronnen van informatie gebleken.

HISTORISCH CAFÉ

Sinds 2008 organiseert het ZHG

Catalogus
tentoonstelling
Schatten van het
Zeister Historisch
Genootschap 2022

FOTO ZHG

vier maal per jaar een ‘Historisch Café’ in de Pijperzaal van Hotel-Theater Figi. Het betreft korte lezingen over een ‘Zeist-gerelateerd’ historisch onderwerp, met na afloop gelegenheid om nog even na te praten onder het genot van een drankje. De afgelopen jaren hebben we diverse onderwerpen en inleiders de revue zien passeren (een overzicht is te vinden op onze website). Na de gedwongen ‘coronapauze’ in 2020 en 2021 konden we in 2022 de draad weer oppakken met een drietal goed bezochte lezingen:

25 april: ‘Dan komen angst en wanhoop aangesloten’, een lezing van Gerrit van der Vorst en Heleen bij ’t Vuur over Joodse onderduikers in Zeist.

25 juli: ‘Ongewenst Koninklijk bezoek aan Zeist (in het rampjaar 1672)’, een presentatie door JanHein Heimeel van een verkorte, maar nu geïllustreerde lezing van Aleid van de Bunt uit 1963.

31 oktober: ‘Kersbergen: kasteel, buitenplaats en villapark’, een drukbezochte lezing van Theo Ruijs over de vroegere ridderhofstad Kersbergen en de gelijknamige huidige woonwijk.

EXPOSITIES

Op 8 september verrichtte wethouder Walter van Dijk de opening van de tentoonstelling ‘*Schatten van het Zeister Historisch Genootschap*’. Voor deze tentoonstelling werd een

selectie gemaakt van 70 bijzondere voorwerpen uit de ZHG collectie, aangevuld met foto’s, prenten en tekeningen. Er werd een mooie tentoonstellingscatalogus uitgebracht in hetzelfde formaat als ons blad *Seijst*. De tentoonstelling is te zien geweest in het HIP van begin september tot en met eind december 2022.

Verder hebben wij dit jaar meegewerkt aan de tentoonstelling van de Oude Algemene Begraafplaats. Deze werd op verzoek van het bestuur van de Stichting Oude Algemene Begraafplaats in het gemeentehuis gehouden. Onderwerp was Ralph Dundas baron Tindal (1773-1834), een markante Nederlandse militair in Franse en Nederlandse dienst die in Zeist werd begraven.

Onze commissieleden Karen Veenland en Andy Smith maken namens het ZHG deel uit van de Werkgroep Tentoonstellingen (WTE) van het Geheugen van Zeist. In die hoedanigheid hebben zij sinds medio 2020 intensief meegewerkt aan de totstandkoming van de permanente tentoonstelling ‘*Het Verhaal van Slot Zeist*’ in de kelder van het Zeister Slot, welke op 15 april 2022 werd geopend.

LEZINGEN EN EXCURSIES

EXCURSIE NAAR HET FRATERHUIS ST. JOZEF:

Op 21 juli organiseerde de Commissie Lezingen & Excursies

een excursie naar het Fraterhuis St. Jozef aan de Schorteldoeksesteeg, gelegen op de grens van de gemeenten Zeist en De Bilt. Frater Leo Ruitenbergh hield een inleiding over de geschiedenis van de Fraters van Utrecht. Daarna werd het gezelschap rondgeleid door het complex en de parkachtige tuin met begraafplaats. Medio 2021 is het gehele complex verkocht aan een projectontwikkelaar, daarom was het een unieke kans om nog iets te zien en te horen over de geschiedenis van het Fraterhuis en de rol die de Fraters van Utrecht door de jaren heen hebben gespeeld in de geschiedenis van Zeist.

VAN DE POLL-LEZING OVER WILLEM PIJPER:

De jaarlijkse Van de Poll-lezing werd gehouden op maandag 12 september in de kantine van het Openbaar Lyceum Zeist (v.h. OSG Schoonoord). De lezing van dit jaar ging over het leven van de Zeister componist en essayist Willem Pijper (1894-1947) en werd verzorgd door Arthur van Dijk, biograaf van Willem Pijper en Wim Jansen, secretaris van de VvE Halewijn (het geboortehuis van Pijper aan de 2^e Hogeweg). De ruim 70 aanwezigen hebben genoten van een onderhoudende lezing. Overigens was het dit jaar de 20e keer dat het ZHG de Van de Poll lezing organiseerde.

FILMVOORSTELLINGEN

Op 9 mei werd in Het Lichtpunt

(Nieuwe Kerk) de film ‘Bestemming: Station Zeist’ vertoond, een film van Zeistenaren Kees Kort en Pieter Veraart over een treinreis over het verdwenen spoor van Utrecht naar Zeist.

Op 10 oktober was de jaarlijkse filmavond in de Marsmanzaal van Theater Figi, met de première van ‘Walkart’, een nieuwe film van cineast Kees Linnenbank. Met bijna 500 bezoekers kan gesproken worden van een succesvol evenement.

DONATEURS EN FINANCIËN

Het ZHG is voor haar activiteiten in belangrijke mate afhankelijk van vrijwillige bijdragen van haar donateurs. De laatste jaren was er sprake van een geleidelijke daling van het aantal donateurs. Deze terugloop lijkt nu gestopt. Dit jaar mochten wij 42 nieuwe donateurs verwelkomen, 10 meer dan vorig jaar. Het aantal opzeggingen – vaak door overlijden of verhuizing – bedroeg 41.

2018	774
2019	758
2020	744
2021	730
2022	731

De financiële situatie van de stichting ZHG is gezond en er is sprake van een sluitende begroting. Op basis van de voorlopige cijfers verwachten wij dit jaar geen verrassingen. In

2022 hebben er weliswaar meer activiteiten plaatsgevonden dan begroot, maar daartegenover staat dat de inkomsten ook hoger zijn dan begroot. De jaarcijfers over 2022 zullen vanaf 1 april 2023 op onze website te vinden zijn.

GEHEUGEN VAN ZEIST

Het ZHG is aangesloten bij de vereniging ‘Geheugen van Zeist’, een samenwerkingsplatform van erfgoedorganisaties in de gemeente Zeist. In 2022 heeft bij het GvZ een bestuurswisseling plaatsgevonden waarbij ZHG bestuursleden Willem de Bruin en Peter van Buuren zijn benoemd tot respectievelijk voorzitter en bestuurslid van het GvZ. Gezamenlijke activiteiten van het GvZ zijn o.a. het Historisch Weekend, exposities en het ontsluiten van collecties via de online Beeldbank van het GvZ.

Ook plaatst het Geheugen van Zeist al een aantal jaren borden met historische informatie aan de openbare weg in de gemeente Zeist. In 2022 hebben de leden voorstellen gedaan voor nieuwe borden. Het ZHG heeft voorgesteld om een bord aan Het Rond te plaatsen en heeft ook voor de tekst gezorgd.

BESTUUR EN MEDEWERKERS

Op 28 maart 2022 was er een bijeenkomst voor alle ZHG medewerkers in het koetshuis van de Evangelische Broedergemeente. Tijdens deze geanimeerde bijeenkomst werd de zilveren De Monté ver Loren penning uitgereikt aan *Marja Vermeulen*, als blijk van waardering voor alles wat zij voor de historie van Zeist heeft betekend en nog steeds betekent.

Historisch Café
31 oktober
 FOTO ZHG

Op 15 augustus 2022 overleed op 63-jarige leeftijd geheel onverwacht ons bestuurslid *Marc Wortmann*. Binnen het bestuur hield hij zich bezig met de portefeuille marketing, communicatie en public relations. Marc was een nuchtere en inspirerende bestuurder met een goed oog voor de mens achter de persoon. We zullen zijn enthousiaste inbreng erg missen. Op 20 augustus 2022 overleed ons oud-bestuurslid *Fred Steensma*, in de leeftijd van 83 jaar. In ons blad *Seijst* 2022-IV is van beiden een kort in memoriam opgenomen.

Jan Peter van 't Sant, hoofdredacteur van *Seijst* en bestuurslid van het ZHG sinds 2014, heeft vanwege zijn verhuizing naar Dronten besloten om te stoppen met zijn werkzaamheden voor het ZHG. *Marja Vermeulen* en *Henny Verheijden* zijn per 1 september benoemd tot lid van de redactiecommissie.

Leo Baauw, bestuurslid sinds 2019, heeft vanwege zijn gezondheid zijn taken als bestuurslid helaas moeten neerleggen. Leo blijft betrokken bij het ZHG als gastheer/vraagbaak bij de ZHG Tafel in het HIP op de dinsdagochtenden.

Tentoonstellingscommissie

FOTO KAREN VEENLAND